
	<p>Списание ЕПОХИ Издание на Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“</p> <p>Journal EPOCHI [EPOCHS] Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo</p>		<p>Том / Volume XXXI (2024). Книжка / Issue 2</p>
---	---	--	---

DOI: 10.54664/IMPT6681

Момчил МЛАДЕНОВ* / Momchil MLADENOV

**Отзив за Пламен Павлов. *Забравеното Средновековие*.
Ново допълнено издание. София: Българска история, 2024, 307 с.
ISBN: 978-619-7688-32-0**

**Review of: Plamen Pavlov. *The Forgotten Middle Ages*.
Newly supplemented edition. Sofia: Bulgarian History, 2024, 307 p.
ISBN 978-619-7688-32-0**

Изследванията на проф. д-р Пламен Павлов винаги са посрещани с особен интерес, както от представителите на академичните среди, така и от по-широк кръг любознателни читатели. Това с пълна сила важи и за новото допълнено издание на „Забравеното Средновековие“ (първо издание през 2019 г.). Книгата включва тридесет „разказа“ за отделни личности, събития и процеси от българската история през средновековна епоха. Първият очерк е посветен на Кубер и „втората България“ на Балканите в края на VII век, а последния на ранните контакти на българите с исляма през първата половина на XV век. В тези хронологически рамки авторът засяга моменти от управлението на владетели, чийто имена несъмнено са познати. Сред тях се открояват кановите Тервел, Крум и неговите наследници, княз Борис I Михаил, царете Симеон I Велики, Петър I, Самуил, Теодор-Петър и Йоан Асен I, Калоян, Йоан Асен II, Йоан Александър. За управлението на всеки един от тях е натрупана значителна литература и на пръв поглед образите им изглеждат монолитни и завършени. Текстът на проф. Павлов внася нови наблюдения и тълкувания, които на свои ред повдигат допълнителни въпроси в научното дирене. Например, когато се говори за цар Симеон I Велики (893–927) обикновено се посочва, че той е блестящ полководец, покровител на книжовния живот, строител на Велики Преслав, стремящ се към трона на ромейските василевси. Пътят и средствата за постигането на тази цел, обаче, са във фокуса на продължителни дискусии. В този контекст проф. Павлов разкрива нови моменти от аргументацията на българския цар (законен владетел на ромейския Запад; любим духовен син, т. е. наследник на престола в Константинопол и владетел на „богоизбрания“ български народ). Друг пример за различен „прочит“ на познати събития е концепцията на проф. Павлов за царуването на Петър I. Самодържец, който съзидателите на модерната историческа наука след Освобождението последователно представят в негативен план. С основание авторът изтъква, че и през годините на цар Петър I българската държава остава могъща сила в европей-

* **Момчил Младенов** – доктор, главен асистент, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“; България; @ m.m.minchev@ts.uni-vt.bg

ския югоизток, а измеренията на феномена „Златен век“ (книжнина, просвета, архитектура и т.н.) продължават и при наследника на Симеон I Велики.

Специално бихме желали да изтъкнем страниците посветени на Петър Делян, граничаря Нестор, Травъл и др. личности, които за съжаление все още остават почти неизвестни за широк кръг читатели. Още повече, че самият период на византийското владичество обикновено се подценява в научните изследвания у нас.

Отделно внимание заслужават очерците за военните съюзници на Българското царство (края на XII – XIV век); „латинските“ влияния в средновековна България; монголо-татарският фактор в съдбата на държавата; политическата разпокъсаност през XIV век и др. В тях е налице последователно разкриване на малко познати аспекти от събитията и процесите, които най-често се преповтарят в плана на военно-политическата история.

Не по-малко интерес провокират и страниците за ролята на Българската православна църква през Средновековието. Текстовете за мястото на Търновската патриаршия в християнския свят; цариградският патриарх Йосиф II неговите последователи, както и съдбата на българските духовници, стояли начело на Печката патриаршия, съдържат важни наблюдения върху православната традиция и духовност в българската история.

Израз на трайните интереси на проф. Павлов към епохата на османското нашествие са „разказите“ за участието на българи в съпротивата срещу турското настъпление в Мала Азия в края на XIII и началото на XIV век; Константин и Фружин и въпросите свързани с края на българската държавност; ранните контакти на българите с исляма и причините за промяна на верската принадлежност. Тематичен кръг, който понякога се експонира в твърде емоционална насока и се нуждае от трезво, аналитично представяне.

Далеч сме от мисълта, че в кратък отзив можем да представим всички приноси и интересни коментари и идеи в книгата на проф. Пламен Павлов. Верен на своя увлекателен, но и аналитичен стил, авторът поднася на любознателния читател една по-различна картина на българското Средновековие. Картина, която се различава от строго академичното и понякога сухо изброяване на факти, а блести с особена пъстрота, сложност и многопосочност. От друга страна задължително трябва да подчертаем, че книгата далеч надхвърля рамките на научно-популярно издание. В нея намират място наблюдения и изводи, които заемат значимо място в съвременната българска медиевистика.